

УДК 341.231.14
DOI: 10.31733/15-03-2024/1/330-332

Владислав КОЧИН
курсант навчальної групи Ф4-23-102

Діана КІРІКА
доцент кафедри поліцейської
діяльності та публічного
адміністрування Харківського
національного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

МІЖНАРОДНІ АСПЕКТИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ У КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

Протягом існування людського суспільства насильство є його актуальною проблемою. Зокрема, складними є стосунки в родині, тому і виникають численні мотиви використовувати насильницькі дії для впливу на членів сім'ї. Ця проблема ігнорувалась роками і навіть століттями. Однак з огляду на унікальні особливості сучасного суспільства та значний суспільний зсув у бік гуманізму, толерантності та рівності останніми роками все більш реалістичними стають можливості подолання насильства в сім'ї.

Домашнє насильство є дуже складним феноменом, і його наслідки охоплюють різні сфери життєдіяльності суспільства. У процесі дослідження вважаємо за необхідне звернути увагу на основні сфери подолання цього негативного явища, а саме:

- 1) освіту та обізнаність (з точки зору розуміння здорових стосунків і гендерної рівності);
- 2) програму раннього втручання, спрямовану на осіб або сім'ї групи ризику для усунення потенційних тригерів і факторів ризику;
- 3) правові реформи, що спрямовані на посилення законів і політики для забезпечення кращого захисту постраждалих і притягнення винних до відповідальності за їхні дії;
- 4) розширення доступу до служб підтримки постраждалих від домашнього насильства: притулків, гарячих ліній, юридичної допомоги тощо;
- 5) залучення громад до ініціатив, спрямованих на запобігання домашньому насильству;
- 6) розширення прав і можливостей тих, хто пережив домашнє насильство, шляхом надання ресурсів і підтримки, щоб вийти з ситуації жорстокого поводження та заново побудувати своє життя;
- 7) спеціалізовану підготовку для працівників правоохоронних органів, медичних працівників і соціальних працівників щодо виявлення та ефективного реагування на випадки домашнього насильства;
- 8) боротьбу з суспільними нормами, які виправдовують домашнє насильство, включаючи сексизм, звинувачення жертви та культурне сприйняття насильства;
- 9) надання економічної підтримки та ресурсів постраждалим, щоб допомогти їм досягти фінансової незалежності та стабільності;
- 10) сприяння співпраці між урядовими установами, неурядовими організаціями та громадськими організаціями для впровадження комплексних стратегій запобігання домашньому насильству та втручання тощо.

На сьогодні цивілізований світ засуджує домашнє насильство і вводить різні заходи, щоб захистити людей від такого пережитку минулого. Головну роль у цьому процесі покладено на поліцію як один із основних органів влади, що захищає життя та добробут громадян. Проблеми, з якими стикається поліція, є складними і багатограними. Існує багато причин, через які постраждали від домашнього насильства не звертаються до поліції:

- сподівання, що ситуацію можна вирішити без втручання поліції;
- страх подальшого насильства;
- фінансова залежність;
- відсутність соціальної підтримки з боку найближчого оточення;

– благополуччя дітей тощо [1, с. 42].

Але саме звернення громадян є важливими і можуть суттєво допомогти покращити роботу поліції, запобігти правопорушенням і уникнути ситуації насильства.

Проте, досліджуючи проблему домашнього насильства, важливо визнати, що вона має комплексний характер. Тісні стосунки, які існують між жертвою та правопорушником, є однією з головних причин підвищеної складності цього питання. Згідно з останніми статистичними даними лише 28 % людей, які стикаються з домашнім насильством, повідомляють про це поліції. Крім того, підходи до цієї проблеми різняться в різних департаментах Сполучених Штатів і можуть включати арешт, посередництво, розлучення, перенаправлення до соціальних служб [2, с. 244]. З цієї причини стала очевидною необхідність єдиного підходу, в якості якого було запропоновано примусовий арешт.

Обов'язковий арешт наділяє офіцера поліції повноваженнями заарештовувати особу в будь-який момент, коли надходить повідомлення про насильство, не з'ясовуючи, чи дійсно ця особа винна, чи ні. Поява політики обов'язкового арешту збіглася зі зростанням руху проти домашнього насильства, і, як очікувалося, така політика стримує його. Однак досі немає чітких даних, які б підтверджували чи спростовували б позитивний вплив обов'язкового арешту на домашнє насильство. Експеримент щодо домашнього насильства в Міннеаполісі, проведений у 1981–1982 роках, показав позитивні зрушення в статистиці щодо насильства в сім'ї та заявив, що дотримання обов'язкового арешту сприяло покращенню ситуації та зменшенню кількості повторних правопорушень. Однак результати цього експерименту нещодавно піддали сумніву, оскільки дослідники впевнені, що він проводився неналежним чином [2, с. 246].

На даний момент наслідки примусового арешту залишаються незрозумілими. По-перше, це може знеохотити людей, які просто хочуть, щоб поліцейський заспокоїв ситуацію та придушив розвиток насильницького конфлікту. Крім того, є численні факти того, що люди, які пройшли обов'язковий арешт, часто стають ще більш злими і можуть ще більше травмувати членів сім'ї [3].

Проблема насильства щодо жінок актуальна для всіх країн і суспільств без винятку. Домашнє насильство позначається на жінках і чоловіках, хлопцях і дівчатах. Однак світова статистика, а також статистичні дані з різних країн, включно з Україною, свідчать про те, що домашнє насильство нерозмірно зачіпає жінок. Проведене 2019 року опитування під егідою ОБСЄ з питань насильства щодо жінок підтвердило масштаби, яких проблема насильства щодо жінок набула в Україні. У 2017 році в Україні ухвалено Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству», яким встановлено кримінальну відповідальність за домашнє насильство. Також законом внесено низку поліпшень до заходів із протидії домашньому насильству, зокрема, вдосконалено порядок надання послуг постраждалим особам. Передбачено створення спеціальних підрозділів поліції для розгляду випадків домашнього насильства. Важливим є той факт, що поліцейські можуть проникати до житла особи без вмотивованого рішення суду в невідкладних випадках, пов'язаних із припиненням вчинюваного акту домашнього насильства, у разі безпосередньої небезпеки для життя чи здоров'я постраждалої особи [4].

На наш погляд, потрібний глибокий аналіз усього законодавства щодо проблеми насильства. Кримінальний кодекс виконує каральну функцію, і він орієнтований на покарання, а не на виховання. Але щоб подолати насильство в сім'ї, одних каральних заходів не вистачає, потрібна серйозна робота у сфері профілактики та виховання. Потрібні спеціальні заходи щодо протидії домашньому насильству, такі як:

– проведення спеціалізованого навчання правоохоронних органів, медичних працівників і соціальних працівників щодо виявлення, реагування та підтримки постраждалих від домашнього насильства;

– створення спеціалізованих підрозділів у правоохоронних органах, які зосереджуються саме на справах про домашнє насильство, забезпечуючи експертність і делікатність у розгляді таких справ;

– впровадження спрощених та ефективних протоколів реагування у надзвичайних ситуаціях для забезпечення своєчасного втручання та захисту постраждалих у ситуаціях високого ризику;

– прийняття законів і політики, які пропонують посиленій правовий захист для постраждалих, включаючи заборонні приписи, надзвичайні захисні приписи та прискорені судові процедури;

– сприяння співпраці між кількома агенціями для надання всебічної підтримки

постраждалим і притягнення винних до відповідальності;

- розробка культурно чутливих підходів до вирішення проблеми домашнього насильства в різних громадах;
- створення програм захисту потерпілих протягом судового процесу та за його межами;
- реалізація програм для зменшення перешкод при виході з ситуацій насильства;
- підвищення обізнаності громадськості щодо поширеності і впливу домашнього насильства;
- інвестування в дослідження ефективності спеціальних заходів і втручань у боротьбі з домашнім насильством тощо.

Таким чином, зарубіжний та вітчизняний досвід організації роботи з подолання та запобігання насильству в сім'ї дозволяє залучити інститути та структури, які можуть бути задіяні на різних етапах процесу прийняття та реалізації рішень: органи виконавчої та законодавчої влади різних рівнів; система установ соціального обслуговування; юридична система (органи внутрішніх справ, прокуратура, суди); системи освіти та охорони здоров'я (включаючи установи різного рівня); соціальна статистика; засоби масової інформації; громадські та некомерційні організації; родина, сім'я; наука тощо. Необхідність різноманітності різних організацій і структур, що долучаються до запобігання та подолання насильства в сім'ї, пояснюється складністю об'єкта управління, прихованістю процесів сімейного насильства.

1. Протидія насильству стосовно жінок та домашньому насильству : практ. посібник для поліцейських. Проєкт Ради Європи «Стамбульська конвенція: інструмент для посилення боротьби з насильством стосовно жінок та домашнім насильством в Україні» (2018-2020) та Проєкт Ради Європи «Боротьба з насильством стосовно жінок в Україні» (2021-2022). 160 с.

2. Walker S., Katz Ch. The Police in America: An Introduction: Eighth Edition McGraw-Hill Higher Education. 2012. 592 p.

3. Domestic Violence and Abuse Countermeasures. *Study Corgi*. URL : <https://studycorgi.com/domestic-violence-and-abuse-countermeasures>

4. Запобігання та протидія домашньому насильству. *WikiLegalAid*. <https://wiki.legallaid.gov.ua/index.php/83>.

УДК 341.46-49

DOI: 10.31733/15-03-2024/1/332-334

Наталія ЛИТВИНЕНКО

студентка групи 20ПЗдс

Анна АЛЕКСЄЄНКО

викладач кафедри

загальноправових дисциплін

Херсонського факультету

Одеського державного університету

внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА РАТИФІКАЦІЇ РИМСЬКОГО СТАТУТУ В УКРАЇНІ. РІШЕННЯ, ПРИЙНЯТІ В УКРАЇНІ МІЖНАРОДНИМ КРИМІНАЛЬНИМ СУДОМ ЗА ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ

У 1998 році був підписаний Римський статут, який заклав основу для створення Міжнародного кримінального суду. Він набрав чинності 1 липня 2002 року. Його метою є розслідування та переслідування військових злочинців. Міжнародний кримінальний суд (далі – МКС) має юрисдикцію над конкретними міжнародними злочинами відповідно до ст. 5 Римського статуту, який включає злочин геноциду, злочини проти людяності, воєнні злочини, злочин агресії, які вчинені громадянами держав-учасниць або на території держав-учасниць. [1]

Україна підписала Римський статут 20 січня 2000 року, але на даний час Україна так і не ратифікувала його, хоча вона двічі скористалася своїм правом, щоб визнати юрисдикцію Суду щодо ймовірних злочинів за Римським статутом, які відбуваються на її території,